

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Inscia cui nupsit, dimittat libera servum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ingenue dimitti non potest, sic nec servus semel conjugio copulatus ulterius dimitti poterit.

¶ Caput hoc apud Burchardum & Ivo nem sequitur post ultimam verba capiti, si quis ancillam infra eadem.

¶ Si autem omnes] Hæc usque ad finem habentur quidem in Panormia, sed non apud Burchardum & Ivo nem, videntur esse ipsius collectoris.

C. II. ¶ Ancillam in matrimonio susceptam viro dimittere non licet.
Item Zacharias Papa a.

¶ Si b quis liber ancillam in matrimonium acceperit, non habet licentiam dimittere eam (si consensu amborum conjuncti sunt) excepta i causa fornicationis: sed una lex deinceps erit per omnia & viro & foemina.

¶ Excepta] Hic usque ad finem non sunt in Capitularibus, neque apud Ivo nem, qui illa citat. Magister vero sententiarum habet, nisi ob fornicationem.

C. III. ¶ Inter patronum & libertam constat esse matrimonium legitimum.
Item Iulius Papa.

¶ Si c quis ancillam suam libertate donaverit, & in matrimonium sibi sociaverit, dubitatur a apud quosdam, utrum hujusmodi nuptia legitima esse videantur, an non. Nos itaque vetustam ambiguitatem decidentes: talia connubia legitima esse censuimus. Si enim ex affectu sunt omnes nuptia, & nihil impium, & legibus contrarium in tali copulatione fieri potest, quare prædictas nuptias inhibendas existimamus?]

¶ pars.] Hu ita respondetur. Non negatur ingenue posse manere servo, sed dicitur, quod si nescitur esse servili conditioni, liberè potest dimitti, cum servitus eius fuerit deprehensa. Illud autem Apostoli & Iulii Papa intelligendum est de his, quorum conditio utriusque nota est. Hujus autem conditio mulieri incognita erat; non ergo præmissis auctoritatibus cogitur manere cum illo, sed liberum illi esse ostenditur vel manere, vel discedere.

C. IV. ¶ De eo, qui ancillam duxit in uxorem, quam putabat esse liberam.
Unde in concilio apud Vermeriam, cui interfuit Rex Pipinus, statutum est, cap. 6.

¶ Si g quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius accepit, & existimat quod ingenua sit, si ipsa foemina fuerit postea in servitute detecta, si eam à servitute redimere potest, faciat: si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam scierat & collaudaverat, prout 2 legitimam eam habeat. Similiter & mulier ingenua de servo alterius facere debet.

¶ Scriptum est nomine totius universitatis Lovaniensis ad S. D. N. Gregorium XIII. extare in bibliotheca B. Trudoni libri manu scriptum sub hoc titulo, Excerpta decretorum, in quo inter alia capitula istius concilii apud Vermeriam habentur hoc & sequens caput.

¶ [Detecta] Apud Magistrum legitur, in servitute detecta: apud Burchardum vero, inservita: quod verbum hac eadem notione habetur lib. 3. Capitularium, c. 28.

¶ [Prout] In aliquot vetustis codicibus est. Post ut, itemq, postea ut, quemadmodum & apud Burchardum & Ivo nem.

a Capit. l. 6. c. 74. b Sentent. 4. distict. 36. Ivo part. 3. cap. 33. c Polye. l. 6. tit. 4. Burch. l. 9. c. 18. Ivo p. 8. c. 156. Panm. l. 6. cap. 37. d al. dubitatur. e al. consuimus. f al. existimaverimus. g 4. Sent. dist. 33. Burch. l. 9. c. 26. Ivo p. 8. c. 164. Panorm. lib. 6. cap. 41. & 111.

QVASTIO II.

¶ Secunda quaestio proposita est de conditione, an liceat mulieri dimittere eum, quam putabat liberam, si postea illum invenit servum. Quod vero mulieri non liceat à servo dimittere, multo rationibus videtur posse probari. In d. Christo eum seipso hoc est laicus, nec Gracius, nec servus, neque liber: ergo nec in conjugio Christianorum. Eadem enim lege in fide Christi utuntur. Iudaei tamen ab e. Apostolo dicuntur omnibus: [Qui vult nubere, nubat in Domino.] Errorum: [mulier nubi non debet, nisi in Domino.] Non præcipitur, ut ingenua nubat ingenuo, an illa servo; sed qualibet carum, cui vult, nubat, ut dicitur in Domino.

C. I. ¶ Licet servo matrimonio contrahere.
Item Iulius Papa, cap. 4.

¶ Omnibus f nobis unus est pater in caelis, & unusquisque dives & pauper, liber & servus, aequaliter pro se, & pro animabus eorum rationem redditi sunt. Quapropter omnes, cuiuscumque conditionis sint, unam legem (quantum ad Deum,) habere non dubitamus. Si autem omnes i unam legem habent, ergo sicut

a Isp. 24. q. 1. & 2. e. in lectum. b 2. Cor. 11. c al. cessisse. d Gal. 3. e 7. Corinth. 7. f Burch. l. 9. c. 18. Ivo p. 8. cap. 165. Panm. l. 6. c. 1. g al. datur.

ingenue dimitti non potest, sic nec servus semel conjugio copulatus ulterius dimitti poterit.

¶ Caput hoc apud Burchardum & Ivo nem sequitur post ultimam verba capiti, si quis ancillam infra eadem.

¶ Si autem omnes] Hæc usque ad finem habentur quidem in Panormia, sed non apud Burchardum & Ivo nem, videntur esse ipsius collectoris.

C. II. ¶ Ancillam in matrimonio susceptam viro dimittere non licet.
Item Zacharias Papa a.

¶ Si b quis liber ancillam in matrimonium acceperit, non habet licentiam dimittere eam (si consensu amborum conjuncti sunt) excepta i causa fornicationis: sed una lex deinceps erit per omnia & viro & foemina.

¶ Excepta] Hic usque ad finem non sunt in Capitularibus, neque apud Ivo nem, qui illa citat. Magister vero sententiarum habet, nisi ob fornicationem.

C. III. ¶ Inter patronum & libertam constat esse matrimonium legitimum.
Item Iulius Papa.

¶ Si c quis ancillam suam libertate donaverit, & in matrimonium sibi sociaverit, dubitatur a apud quosdam, utrum hujusmodi nuptia legitima esse videantur, an non. Nos itaque vetustam ambiguitatem decidentes: talia connubia legitima esse censuimus. Si enim ex affectu sunt omnes nuptia, & nihil impium, & legibus contrarium in tali copulatione fieri potest, quare prædictas nuptias inhibendas existimamus?]

¶ pars.] Hu ita respondetur. Non negatur ingenue posse manere servo, sed dicitur, quod si nescitur esse servili conditioni, liberè potest dimitti, cum servitus eius fuerit deprehensa. Illud autem Apostoli & Iulii Papa intelligendum est de his, quorum conditio utriusque nota est. Hujus autem conditio mulieri incognita erat; non ergo præmissis auctoritatibus cogitur manere cum illo, sed liberum illi esse ostenditur vel manere, vel discedere.

C. IV. ¶ De eo, qui ancillam duxit in uxorem, quam putabat esse liberam.
Unde in concilio apud Vermeriam, cui interfuit Rex Pipinus, statutum est, cap. 6.

¶ Si g quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius accepit, & existimat quod ingenua sit, si ipsa foemina fuerit postea in servitute detecta, si eam à servitute redimere potest, faciat: si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam scierat & collaudaverat, prout 2 legitimam eam habeat. Similiter & mulier ingenua de servo alterius facere debet.

¶ Scriptum est nomine totius universitatis Lovaniensis ad S. D. N. Gregorium XIII. extare in bibliotheca B. Trudoni libri manu scriptum sub hoc titulo, Excerpta decretorum, in quo inter alia capitula istius concilii apud Vermeriam habentur hoc & sequens caput.

¶ [Detecta] Apud Magistrum legitur, in servitute detecta: apud Burchardum vero, inservita: quod verbum hac eadem notione habetur lib. 3. Capitularium, c. 28.

¶ [Prout] In aliquot vetustis codicibus est. Post ut, itemq, postea ut, quemadmodum & apud Burchardum & Ivo nem.

a Capit. l. 6. c. 74. b Sentent. 4. distict. 36. Ivo part. 3. cap. 33. c Polye. l. 6. tit. 4. Burch. l. 9. c. 18. Ivo p. 8. c. 156. Panm. l. 6. cap. 37. d al. dubitatur. e al. consuimus. f al. existimaverimus. g 4. Sent. dist. 33. Burch. l. 9. c. 26. Ivo p. 8. c. 164. Panorm. lib. 6. cap. 41. & 111.

C. V. ¶ Non licet mulieri dimittere, quem sciens servum accepit in virum.

Item ex eodem, c. 1. a

Si foemina ingenua acceperit servum, sciens quod servus esset, habeat eum; quia i omnes unum patrem habemus in caelis. Vna lex erit viro & foemina.

¶ Quia omnes unum patrem h. in c. Verba haec non sunt in Capitularibus, nec apud Ivo nem part. 8. c. 52. ubi ipsa citat capitularia. Sunt tamen apud eundem c. 164. ubi refert ex concilio apud Vercemeriam, quemadmodum patet Gratianus.

C. VI. ¶ Servitutis occasione dimitti non valet, quis post controversiam status se in libertatem assuevit.

Item Gregorius lib. 6. epist. 1. seu cap. 165. ad Fortunatum Episcopum.

Cujus rei causa cum matre sua huc compulsa anno praeterito praesentium venerit latrrix, fraternitas tua cautius b novit, quia e scilicet maritus suus vester clericus ob hoc, quod de servili fuerat conditione pulsata, a suo noscitur eam removisse consortio, vobis que hic positos afferunt promississe, ut si probare se liberam, adjuvante Domino, valuisset, suo eam vos conjugio reformaretis. Fraternitas igitur vestra cognoscat, quod revelante Deo libertatis auctore, approbata sit libera, nulla que in ea macula servilis inventa est. His ergo cognitis, sine mora aliqua suo per vos eam volumus marito restitui, nec ulterius idem vir ejus argumenta sibi occasionis d exquirat, quibus eam possit abjicere. Nam si a vobis (quod non credimus) minime fuerit adimpletum, eam quis recipere forte distulerit, nos illud cognoscatis cum districta vindicta correkturos.

Cum dicitur c: [sciens illum servum,] datur intelligi, quod si noscires illum servum esse, non cogitur cum eo manere. Quia ergo hac & persona & conditionis dolum passa est, non cogitur ad haerere ei, cujus fraude decepta est: si vero liberum acceperit, & illi, ut causam praestes distulerit, se ab eius servum fecerit, nec ille uxorem dimittere, nec illa ad vinculum conjugii in servitutem redigi poterit.

C. VII. ¶ Occasione conditionis dolorem mutans, vir non discedat ab ea, quam libertatis tempore accepit.

Unde in Triburicensi concilio.

Perlarum f est ad sanctam synodum, quod quidam ingenuus ingenuam accepit uxorem, & post filiorum procreationem occasione divortii eam eadem servum fecit, utrum necessarii mulierem tenere debeat: & si tenuerit, utrum illa quoque secundum secularem legem servituti subijci debeat, quaesitum est. i. iudicatum est, uxorem minime debere dimitti, non tamen ob Christi legem mulierem in servitutem redigi: dum ille non ex consensu conjugis se servum fecerit, quem liberum ipsa maritum acceperat.

¶ Quaesitum est [Haec duo voces absunt a ceteris collectoribus praeter Magistrum. Lex vero secularis, cujus hic mentio fit, est inter leges Longobardorum, ut in glossa dicitur.

Quaeritur etiam, si servus unus, alterius ancillam acceperit, an sit conjugium inter eos.

a Et Capitul. lib. 3. cap. 18. 4. Sentent. ibidem. Burchard. lib. 9. cap. 27. Ivo part. 8. cap. 52. & 55. Pannorm. lib. 6. c. 42. b al. a. c. utru. c al. quam quia. orig. & abo verborum ductu. d al. aliqua occasione. e Infra, eadem, si famina. Sentent. ibidem. f Sentent. 4. distincti 36. Burch. lib. 9. cap. 75. Ivo p. 8. c. 225. Pann. lib. 6. cap. 99.

C. VIII. ¶ Legitima servorum conjugia sua auctoritate Domini non dirimant.

De his ita statutum est, in Concilio Cabilonenfi II. a cap. 30.

Idum est nobis, quod quidam legitima servorum conjugia b potestativa quadam praesumptione dirimant, non attendentes illud Evangelicum c. [Quod Deus conjunxit, homo non separat.] Vnde nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur, etiam si diversos Dominos habeant; sed in uno conjugio permanentes, Dominis serviant suis. Et hoc in illis oblatendum est, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem Dominorum.

CAUSA XXX.

Uidam populorum frequentia impeditur, filios suorum de baptismate suscipere, dum credentes se alienum suscipere: uxor autem ejus, dum calide vult suscipere proprium, suscipit alienum: quem vir adpravit sibi in filium, & ex uxore sibi filium nascitur, quam filio suo adoptivo, spirituali uxoris, dum uxor esset in carnis, tradidit. Post triennium uxor mortua, & compati ejus; uxor compatri uxoris sua vir clam sibi desponsa: ad quod tempore effluxit, & alius eam duxit in uxorem.

- 1. Quaeritur primum, an uxori sua debitum reddere valeat, qui propria filium de sacro baptismate suscipit.
2. Secundo, an sponsalia contrahantur inter infantes.
3. Tertio, an spirituales, vel adoptivi filii naturalibus copulari valeant.
4. Quarto, an uxorem compatri uxoris sua alieni ducere liceat.
5. Quinto, an clandestina desponsatio manifeste praedicit.

QVAESTIO I.

Quod uxorem propriam filius in spirituales sibi transiens, uxori sua debitum reddere non valeat, ratione & auctoritate probatur. Nulla enim auctoritate permittitur, ut quis commatri sua carnaliter copuletur. Hic autem uxorem suam sibi commatrem effecit: non ergo illi ulterius carnaliter copulari poterit.

C. I. ¶ Separentur viri ab uxoribus, qui aliquo casu natos proprios eorum Episcopo tenent.

Unde Deus dedit sancta Romana ecclesia Episcopus, scribit Gerardo Hispanensi ecclesia Episcopo, & fratri charissimo.

Peruenit ad nos Diacopus vester, sanctitatis vestrae epistolam deferens, quod quidam viri & mulieres, praeterito sabbatho paschali die pra magno populorum, incursum nescientes proprios filios susceperunt ex lavacro sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accidenti ratione debeant viri ac mulieres ad proprium utrum redire, an non. Nos vero moesti ex hac re inquisivimus priorum Patrum nostrorum dicta. Invenimus autem in archiepiscopis hujus Apostolicae sedis, jam talia contigisse in ecclesiis Mauriae, Ephesiorum, simulq; Hierosolymis, aliarumq; civitatum 2. Episcopis etiam eorum civitatum ab hac

a Et in Capir. adjectu, cap. 15. Sent. ibid. B. Burch. lib. 9. cap. 29. Ivo p. 16. c. 335. & part. 8. c. 167. Pann. lib. 6. c. 40. b al. matrimonium. c Matth. 19. d Sent. 4. dist. 42. Poly. lib. 2. c. 4. Anselm. lib. 1. cap. 29. Burch. lib. 7. cap. 44. Ivo part. 1. cap. 30. Pannorm. lib. 6. cap. 127. Apollio.

